



Kadın Hakları ve Algısının İdeolojik Örüntüsü: KADEM Örneği

EKMEL GEÇER*

ekmelgecer@sakarya.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-3367-2236

ESRA KIYMAZ**

ekiyamaz@sakarya.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6908-8130

Öz: Kadına yönelik şiddet konusu, medya araçlarının da desteğiyle son zamanlarda toplumun gündeminde olmayı başarabilmiştir. Ancak, medyadaki temsili güçlenmiş olmasına ve politik arenada karşılık bulmasına rağmen, geleneksel, yerel ve kültürel kodlamalar nedeniyle şiddetle mücadele konusunda henüz istenilen anlamda başarı elde edilememiş ve yeterli duyarlılık geliştirilememiştir. Bu bağlamda, elinizdeki makalede, Türkiye’de kadın haklarını savunan bir sivil toplum örgütünün kadın çalışmalarındaki rolü ve kadının varoluş sorununa cevap verme yeterliliği analiz edilmiştir. Kavramsal çerçeve varoluşçu feminizm etrafında oluşturulmuştur. Yöntem olarak, Kadın ve Demokrasi Derneğinin (KADEM) kadına yönelik şiddete karşı mücadele kapsamında organize ettiği görsel ve yazılı kampanyalarının analizi göstergebilimsel (anlam biçimlerinin analizi, sembollerin kendi manaları ve işaret ettikleri sistemin daha geniş perspektiften analizi) açıdan ve feminist bir kurguyla inşa edilmiştir. Elde edilen sonuçlar; KADEM’in yürüttüğü kampanyaların başarılı ve ilgi çekici olduğuna işaret etse de kampanyanın kurgusunun muhafazakâr ideoloji ve geleneksel dinamikler etrafında şekillendiğini ve özellikle feminist teori bağlamında kadın hareketine yeterli katkıda bulunamadığını göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Kadın hareketi, Varoluşçu feminizm, Medya, KADEM, Muhafazakârlık.

Giriş

Avrupa’da, *Aydınlanma* düşüncesiyle tartışılmaya başlanan kadın hareketleri, temelde kadınların kamusal alanda var olma mücadelesiyle başlar. Bu dönemde, yükselen özgürlük ve eşitlik kavramları, kadınların kendilerine yüklenen rollere ve yaşam tarzına başkaldırması sonucu, *feminizm*¹ ile ifade bulan ideolojik bir boyuta taşınmıştır. Sanayi devrimi ve kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkması ise, kadınların toplumdaki rollerini kültürel, ekonomik, siyasal olmak üzere pek çok alanda sorgulamalarına yol açmıştır.² Bugün ise, söz konusu tartışmalar, genel çerçevede, kadın hakları konusunda yasal düzenlemelerin yerine getirildiği, pozitif ayrımcılık çerçevesinde

* Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü.

** Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Programı.

1 Detay için bkz. Altan Yörük, “Feminizm/ler”, *Sosyoloji Notları*, 7 (2009).

2 Semra Gökçimen, “Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi”, *Yasama Dergisi*, 10 (2008), s.6.

kadının korunduğu, kadınların iş hayatında fırsat eşitliğine, sosyal ve siyasal haklara sahip olduğu bir seviyeye evrilmiştir. Buna karşın günümüzde kadının erkek karşısındaki ikincil konumu ile ilgili çıkmazlar devam etmekte ve kadının *kadın olmak* sebebiyle karşı karşıya olduğu problemlerin çözümlenemediği anlaşılmaktadır. Türkiye’de, kadınların karşı karşıya oldukları en önemli mesele, halen ve çoğunlukla *fiziksel ve cinsel şiddet* olduğundan³, kadın hakları da kadınları şiddetten koruma çabasından öteye gidememektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı⁴ ve Hacettepe Üniversitesi’nin “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” sonuçlarına göre, Türkiye’de yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel ve cinsel şiddet yaygınlığı oranı yüzde 37,5 olarak tespit edilmiştir⁵. Bu oran, kadına yönelik aile içi şiddet sorununun etraflıca analiz edilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Dikkat çeken diğer husus, 2014 yılından sonra aile içi şiddet ile ilgili resmi istatistiksel bir veriye ulaşılamamış olmasıdır. Kaldı ki, kadına yönelik şiddet yalnızca aile içi bir mesele değildir. Ancak, aile içi şiddet dışında herhangi bir resmi araştırmaya ulaşılamamıştır. Ayrıca, şiddet kavramı sadece fiziksel ya da cinsel şiddeti ifade etmez. Dünya Sağlık Örgütü’nün şiddet tanımı dahi bu anlamda eksik görünmektedir.⁶ Çünkü şiddet; fiziksel, cinsel ve psikolojik biçimleri de olan çok boyutlu bir davranış biçimidir.⁷ Ancak, fiziksel ve cinsel şiddetin somut verilerle ortaya konması psikolojik şiddet vakalarına kıyasla daha kolay olmaktadır. *Bağımsız İletişim Ağı (Bia)*’nın ulusal medyada yer alan kadına karşı şiddet haberlerine istinaden düzenlediği istatistik veriler, Türkiye’de kadına karşı şiddetin boyutlarını ortaya koymaktadır. Bia’nın 2017 yılı için oluşturduğu grafiğe göre, 2017 yılında Türkiye’de erkekler tarafından 290 kadın öldürülmüş, 101 kadına tecavüz edilmiş, 247 kadını tacize uğramış, 376 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunulmuş ve 417 kadın yaralanmıştır.⁸ Şiddet konusunda, kadının kendi kimliğine yönelik algısı da ciddi bir

3 Ayşe Gül Altınay ve Yeşim Arat, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul: Punto Baskı Çözümleri, 2007.

4 “Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı 2011’de kapatılmış, yerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Kadın örgütleri o zamandan beri, Aile Bakanlığının yerine Kadın Bakanlığı kurulması için kampanyalar düzenledi. Talep kabul edilmediği gibi Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan 6 Haziran 2018’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının birleştirileceğini açıkladı. 9 Temmuz 2018’de Resmi Gazete’de yayımlanan kararla iki bakanlık birleştirildi. Yeni ismi Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı oldu.”

“Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığının İsmi Değişti”, *Bianet* (04.08.2018), erişim 6 Aralık, 2018, <https://bianet.org/bianet/siyaset/199722-calisma-sosyal-hizmetler-ve-aile-bakanligi-nin-ismi-degisti>.

5 “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırma Raporu: 2014”, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve HÜNEE, erişim 27 Aralık, 2017, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf.

6 “Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlar sonucunda ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır”. Ayten Zara ve Merve İnce, “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11/22 (2008), s.82.

7 Birleşmiş Milletler’in Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirisi’nde, kadına yönelik şiddet ile ilgili olarak “ister özel ister toplumsal yaşamda olsun tehdit, cebrin ya da keyfi olarak özgürlükten alıkoymak da dâhil olmak üzere kadına fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ve acı veren ya da verebilecek, cinsiyete dayalı her türlü şiddet hareketi” tanımı kullanılmıştır. Aysel Yıldırım, *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*, İstanbul: Boyut Kitapları, 1998, s.27.

8 “Erkek Şiddetinin 2017 Grafiği”, *Bianet* (01.03.2018), erişim 28 Aralık, 2018, <http://bianet.org/bianet/erkek-siddeti/194755-erkek-siddetinin-2017-grafiği>. Ayrıca, 2018 yılı ve diğer yıllar için bkz. “Erkek Şiddeti Çetelesi”, *Bianet* (28.12.2018), erişim 28 Aralık, 2018, <http://bianet.org/kadin/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor>.

sorun teşkil etmektedir. Bu algıya örnek olarak Çötök'un⁹ yaptığı araştırma dikkat çekmektedir. Kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısını araştırdığı çalışmasında, şiddet gördükleri için kendilerini suçlayan katılımcılarla görüşmüştür. Bu kadınlar, şiddet görmede kendilerinin de payı olduğuna inanmaktadırlar. Ayrıca, şiddetin bazen gerekli olduğunu söyleyen kadınlar da vardır. Bu noktada, kadının erkek tarafından şiddet görmesinin, bazı durumlarda kadınlar tarafından kabullenildiği de gözlemlenmektedir.

Türkiye'de kadın haklarını savunan *Kadın Haklarını Koruma Derneği*, *Ankara Kadın Sağlığı Derneği*, *Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği* ve *Kadın Dayanışma Vakfı* gibi sivil toplum örgütleri de şiddet konusunda farkındalık yaratmaya yönelik çalışmalar sürdürmektedirler. Ne var ki, bu örgütlerin ideolojik yapısı, mücadele yöntemlerini de etkilemektedir. İşliyen'e göre¹⁰, "Hâlihazırda var olan toplumsal cinsiyete ilişkin politikalar toplumun sacayağı konumundaki birçok kurum tarafından da onaylanmakta ve tekrar üretilerek rızaya dayalı zihinsel bir inşa gerçekleştirilmektedir". Buna göre, kadın haklarını savunan sivil toplum kuruluşları, faaliyetleri ve kampanyalarıyla, kendi ideolojileri doğrultusunda söz konusu yeniden üretim sürecine dâhil olabilmektedirler. Bugün Türkiye'de faaliyet gösteren kadın derneklerinden neoliberal ve muhafazakâr ideolojiye sahip olan *Kadın ve Demokrasi Derneği* (KADEM), kadına yönelik şiddete dikkat çekmek üzere ürettiği içeriklerle öne çıkmaktadır. Türkiye'de kadın haklarını problemleştiren medya çalışmaları incelendiğinde, çoğunlukla medya dökümanlarındaki (gazete haberleri, televizyon programları sinema filmleri vb.) kadın söylemlerinin içerik analizi ya da eleştirel söylem analizi yapılarak, ataerkil kodların nasıl pekiştirildiği araştırılmaktadır.¹¹ Kadın haklarını savunan sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri ile ilgili çalışmalar ise genellikle, sivil toplum kuruluşlarının çalışanları ile yapılan görüşmeleri ve bu kuruluşlara ait dökümanları analiz ederek, sivil toplum kuruluşlarının ideolojik yaklaşımlarını ortaya koyan araştırmalardır.¹² Elinizdeki çalışma, kadına şiddet konusunda bir sivil toplum kuruluşunun ürettiği medya içeriklerini- medya araştırmalarında yer alan içerikler gibi ele alarak, alana, medya ve kadın çalışmaları ile kadın dernekleri ile ilgili çalışmaları buluşturan bir açılım getirmektedir. Bu nedenle, KADEM'in 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü kapsamında düzenlediği *Cins Var Cins Var* kampanyası ve 25 Kasım 2017'de yayınladığı üç kısa video, Türkiye'de kadın hareketinin ideolojik bağlamını ortaya koymak bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle, elinizdeki çalışmada, KADEM'in yayınladığı, kadına yönelik şiddete karşı bir duyarlılık geliştirmesi biçimiyle bir anlamda kamu spotu¹³ olarak da değerlendiril-

9 Nesrin A. Çötök, "Toplumsal Cinsiyet Rolü Dâhilinde Kadına Şiddet Olgusuna Karşı Kadın Algısı", *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1/3 (2015).

10 Fadime Ş. İşliyen, "Şiddet Haberlerindeki 'Mağdur Kadın' Miti Üzerine Göstergibilimsel Bir İnceleme: Habertürk Gazetesi Şe Cinayeti Örneği", *Global Media Journal: Turkish Edition*, 6/11 (2015), s.479.

11 Örnek olarak bkz. Necla Mora, "Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansımaları", *Journal of Human Sciences*, 2/1 (2005).

12 Örnek olarak bkz. Songül Sallan Gül, Büşra Özen ve Özlem Kahya, "Morçatı ve Şefkat-Der Örneğinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sivil Toplumun Rolü", *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 42 (2017): 199-226, Asuman Özgür Keysan, "Türkiye'deki Kadın Aktivistlerin Sivil Toplum Söylemleri: Alternatif Yaklaşımlar", *Mülkiye Dergisi*, 40/4 (2016).

13 Kamu Spotu; "kamu kurum ve kuruluşları ile dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarınca hazırlanan veya

rilecek videoların, Türkiye’de kadın ile ilgili var olan erkek merkezli algıyı pekiştirip pekiştirmedigi ve yeniden üretimine yol açıp açmadığı araştırılmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Kimliği

Cinsiyet olarak kadın, basitçe biyolojik olarak iki cinsten birini, dişi olanı ifade eder. Cinsiyetin toplumsallaşması sürecinde ise, kadının kimliğini tanımlamak karmaşıklaşmaktadır. İşliyen, kadının ataerkil bir sistem içerisinde toplumsallaştırıldığını ve diğer cins karşısında dezavantajlı bir konumda olduğunu belirtir.¹⁴ Bu engeli açıklamak, kadın konusunda yapılan araştırmaların en zor kısımlarından biridir. Çünkü literatürde, kadının “dişi bir insan” olma hakkını kaybedip, erkek karşısında ikincil bir konuma düşme sürecini ve nedenlerini açıklayabilecek bir referans bulunmamaktadır. Bu nedenle, kadının ne zamandır ikinci cins olduğunu belirlemek anlamında kesin bir milat belirlemek mümkün görünmemektedir. Zira kadın, sosyo-politik tartışmalarda ve akademik çalışmalarda çoğunlukla “haklarını kazanmak için mücadele eden bir birey” olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁵ Sanayi devrimi ile birlikte başlayan kadının birey olma mücadelesi, kadınlara erkeklerle eşit olarak siyasal, sosyal ve ekonomik haklarını geri vermiş olsa da bugün hala kadın kimliği ile ilgili belirsizliklerin ve kadının dezavantajlı konumunun devam ettiği düşünülmektedir.

Erkek egemen toplumsal yapı, bir toplumu biçimlendiren ve işleyişinde erkeklerin avantajlı konumda bulunmasını sağlayan toplumsal ilişkiler bütünüdür. Kadına ve erkeğe farklı roller biçen bu toplumsal yapı beraberinde cinsiyetçi bir iş bölümünü de getirir. İyi, güzel ve doğru olan toplumsal davranışlar erkek ve kadınlar için ayrı ayrı tanımlanır. Erkek çocuklardan erkek gibi kız çocuklarından ise kadın gibi davranmaları istenir. Cinsiyet rollerine uymayan bir davranış söz konusu olduğunda bireyler, sosyal ve kültürel açıdan belli yaptırımlarla karşılaşılır; çünkü kültürel normlar ve değerler de erkek egemendir.¹⁶

Feminist teori kapsamında, kadının kimliği sorunsalı tarihsel süreçte çeşitli fraksiyonlar tarafından ele alınmıştır. Üç dalga¹⁷ halinde ataerkil sisteme karşı durmuş olan feminizmler kabaca, *radikal feminizm*, *marksist feminizm*, *sosyalist feminizm*, *kültürel feminizm*, *liberal feminizm* ve *postmodern feminizm* olarak sınıflandırılmak-

hazırlatılan ve Üst Kurul tarafından yayınlanmasında kamu yararı olduğuna karar verilen bilgilendirici ve eğitici nitelikteki film ve sesler ile alt bantları” anlamına gelmektedir. Detay için bkz. “Kamu Spotu ve STK’lar: Vaka Analizi”, Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, erişim 14 Mayıs, 2018, <http://www.tusev.org.tr/usrfiles/images/KamuSpotuVakaAnaliziTR.06.11.13.pdf>.

14 İşliyen, Şiddet Haberlerindeki ‘Mağdur Kadın’ Miti Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme: Habertürk Gazetesi Şe Cinayeti Örneği”, s.479.

15 Deborah J. Garber, “Mobilizing Women for Nationalist Agendas: Palestinian Women, Civil Society and the State Building Process”, From Patriarchy to Empowerment: Women’s Participation, Movements, and Rights in the Middle East, North Africa and South Asia, der., Valentine M. Moghadam, New York: Syracuse University Press, 2007, s.17-39.

16 Ülkü H. İnci, “Basında Yer Alan Namus Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi”, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 2/3 (2013), s.285.

17 Detay için bkz. Gün Taş, “Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri”, *Akademik Hassasiyetler*, 3/5 (2016).

tadır.¹⁸ Feminizm, genel olarak, zihinlerdeki kadınlığın ya da kadın ve erkek arasındaki ayrımın sosyal ve kültürel bir kurgu olduğu yönünde eleştirilerde bulunur. Ancak, kadın ve erkek arasındaki farklılık ve benzerliklerin toplumsal hayata yansımaları, ontolojik eşitliği savunan liberal feminizm ya da kadını sınıfsal eşitsizlikler bağlamında ele alan marksist feminizm ya da kadının farklılıklarını üstünlük olarak gören kültürel feminizm kapsamında yeterince açıklanamamaktadır.¹⁹ Postmodern Feminizmin kökenlerini oluşturan *varoluşçu feminizm* ise, feminist hareket içinde zayıf kalmış olsa da²⁰ bu çalışmanın sorunsalını ifade etmesi açısından önemlidir.

Varoluşçu feminizmin temellerini oluşturan Simone De Beauvoir, kadın ile erkek arasındaki farklılıkları reddetmez. Bu farklılıkların, kadınların aleyhine yorumlandığını söyler ve kadını erkeğin karşısında öteki konumuna indirgeyen nedenlerle ilgilenir. Özellikle, kadının fiziksel farklılıkları nedeniyle erkek karşısında öteki olduğuna vurgu yapar. Beauvoir, kadını bedeni nedeniyle ikinci bir cinse dönüştüren anlayışı eleştirmektedir. Kaldı ki, varoluşçu felsefeye göre kadını kadın yapan sadece bedeni değildir. Kadın, kendi başına var olmanın ötesinde kendisi için vardır. Bu nedenle, erkek egemenliğinde oluşturulmuş (*ataerkil*) toplumsal sistemler içerisinde sorunun çözümüne inanmamaktadır. Dolayısıyla, kadını öteki olmaya indirgeyen değer sistemleri değişmedikçe kadının varoluşuyla ilgili sorunlar da giderilemeyecektir. Bu anlamda, en önemli nokta kadını öteki yapan uydurulmuş mitler ve bu mitlere kadınların kendisinin inanmış olmalarıdır.²¹ Mitler, din faktörü, töreler, gelenekler gibi güçlü araçlarla pekiştirilip yeniden üretildiği gibi doğrudan baskı ve şiddetle sürdürülmektedir.²²

Din faktörü, töreler ve gelenekler, Şerif Mardin'in *mahalle baskısı* dediği toplum baskısı aracılığı ile toplumu şekillendirirler. Geleneksel toplumlardan modern, seküler toplumlara geçiş ile birlikte, birey, hukuken özgürleşmesine rağmen, toplumsal baskı karşısında kırılmıştır. Bu anlamda bireysel hakları koruyan modern devletin muhafazakârlaşması ise, farklı olan ya da farklı olmak isteyen bireyin tamamen toplum dışına itilmesi anlamına gelebilmektedir. Bugün, muhafazakârlık, din ve toplumsal baskı ile iç içe geçmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.²³ Dolayısıyla, ataerkil

18 Yörük, "Feminizm/ler". Ayrıca, H. Leslie Stevens, feminist teoriyi dört kategoriye göre sınıflandırır; "Biyolojici, bireyselci, sosyal psikolojici ve ekonomik/sosyokültürel düzlemlerdeki feminizmler. Bu feminist yaklaşımların çözüm önerilerine ilişkin düzlemleri de ayırdığından, karşımıza yine dört tür feminizm çıkmaktadır: Biyolojik yönlendirme ve siyasal ayrılmışlığı öneren radikal feminizm, bireysel davranış değişikliğini öneren liberal feminizm, sosyal psikolojik etkenlerin dönüştürülmesini öneren bilişsel/toplumsal öğrenme kuramları ve Fransız psikanalitik feminizmi, sosyokültürel ve ekonomik düzlemin dönüştürülmesini öneren Marxist ve sosyalist feminizm". Çiler Dursun, "Türkiye'de 1975-2010 Arasında Haber, Habercilik ve Gazetecilik Çalışmalarında Kadın Sorunlarına Bakış ve Feminist Yaklaşımlar", *Birkaç Arpa Boyu: 21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar-Prof. Dr. Nermin Abadan Unat'a Armağan*, der., Serpil Sancar, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2011, s.586.

19 Ayşe Sevim, *Feminizm*, İstanbul: İnsan, 2005, s.55-90.

20 Susan J. Hekman, *Gender and Knowledge: Elements of a Postmodern Feminism*, Cambridge: Polity Press.

21 Simon De Beauvoir, *İkinci Cins*, çev., Bertan Onaran. İstanbul: Payel, 1993, s.142-143.

22 Lisa Fishbayn Joffe ve Sylvia Neil, *Gender, Religion, and Family Law: Theorizing Conflicts Between Women's Rights and Cultural Tradition*, Massachusetts: Brandeis University Press, 2013, s.89.

23 Binnaz Toprak vd., *Türkiye'de Farklı Olmak: Din ve Muhafazakarlık Ekseninde Ötekileştirilenler*, İstanbul: Metis Yayınları, 2009, s.3-6.

mitlerin pekiştirilme ve yeniden üretim meselesini, toplum baskısı ve din faktörü kadar devlet politikaları ekseninde ele almak gerekmektedir.

Neoliberal Politikalar ve Muhafazakârlık Ekseninde Kadın

Ataerkil; "kadın çıkarlarının erkek çıkarlarına tabi kılındığı güç ilişkisidir".

(Chris Weedon)

Fordist üretim ilişkilerinin post-fordizme evrildiği ve postmodernizmin yükseldiği evre, aynı zamanda neoliberalizmin zaferini ilan ettiği yeni zamanları işaret etmektedir. Yeni zamanlar, feminizm bağlamında kimlik söyleminin öne çıktığı heyecan verici bir dönem²⁴ gibi görünmekle beraber, feminist kadın hareketinin yönünün bulanıklaşması anlamına gelmektedir. Örneğin Fraser, feminizmin neoliberalizm karşısında kaybettiğini iddia etmektedir. Fraser'e göre, feminist hareket iktidar eleştirisini yitirmiştir. Fraser, özellikle ekonomik meseleleri ihmal etmenin feminist hareket açısından kabul edilemez olduğunu, feminizmin neoliberal kapitalist sistemin bir parçası olduğunu ifade etmektedir.²⁵

Bu süreçte, neoliberal politikaların toplumsal, ekonomik ve siyasal anlamda her alanda eşitsizlikleri arttırmış olmasının kadın hareketine etkileri bir tarafa, dünya çapında *muhafazakâr/sağ* eğilimlerin yükselişinin kadın hareketine zarar verdiği iddia edilmektedir.²⁶ Muhafazakâr düşünce, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını tamamen reddeder. Kaynağını da dinden ve gelenekten alır. Buna göre, Tanrı'nın kadın ve erkeği farklı yaratmış olduğu inancı, kadının ikincil insan olma gerçekliğinin sürdürülmesi ve pekiştirilmesi için kullanılmaktadır. Çünkü savunulan yalnızca biyolojik farklılıklar değil toplumsal farklılıklardır. Böylece muhafazakârlar, kadının çocuk doğurma ve bakma, erkeğinse aile reisi olma rollerini aile değerlerinin korunması kaygısıyla durmadan meşrulaştırırlar. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel özgürlük, kürtaj gibi konuları aile değerleri için birer tehdit olarak kabul etmektedirler²⁷. Böylelikle, kadını erkek karşısında öteki olmaya koşullandıran değer sistemleri din ve inanç kanalıyla rahatlıkla inşa edilmekte ve pekiştirilmektedir.²⁸ Bu noktada belirtmek gerekir ki, ötekileştirme meselesi din ve inanç olguları ile doğrudan ilişkili değildir. Dini öğretilerin, kadınlar açısından dezavantajlı yorumlanması ve yeniden üretilmesiyle ilişkilidir. Bu nedenle, muhafazakâr/sağ ideolojide dini referanslar kullanılıyor olsa da din ya da inanç ile aynı anlamda kullanılmamaktadır.²⁹

24 Krishan Kumar, *Sanayi Sonrası Toplumdan Post-Modern Topluma: Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları*, çev., Mehmet Küçük, Ankara: Dost, 1995, s.148.

25 Nancy Fraser, "Feminism, Capitalism and the Cunning of History", *Fondation Maison Des Sciences De L'homme*, 17 (2012 Aug). (erişim 25.12.2017).

26 Donna L. Halper, *Invisible Stars: A Social History of Women in American Broadcasting*, London: Routledge, 2015, s.241.

27 Yasemin Özdek, "Kadın Hakları Kuşatma Altında" (VIII. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumunda Sunulan Bildiriler, Kocaeli, Aralık 10, 2016), İstanbul: DİSK Yayınları, 2016, s.97.

28 Line Nyhagen ve Beatrice Halsaa, *Religion, Gender and Citizenship: Women of Faith, Gender Equality and Feminism*, London: Palgrave, 2016.

29 Christopher Ellis ve James Stimson, *Ideology in America*, Cambridge: Cambridge University Press, 2012.

Diğer yandan, muhafazakârlığın neoliberalizm ile birlikte yükselişi bir tesadüf değildir. Brown³⁰, neoliberalizmin, sadece ekonomik sistemde yaşanan değişikliklerle açıklanamayacağını, aynı zamanda toplumsal olarak birçok alanda köklü değişiklikler yarattığını söylemektedir. Buna göre, toplumsal olarak her anlamda sistemin sürekliliğini sağlamaya yönelik bir inşa çabası söz konusudur. Örneğin Akgöz³¹, neoliberal dönemde ortaya çıkan bir kadın modeli olarak, *makbul kadınlık* kavramını kullanmaktadır. Elbette bu yeni makbul kadın, muhafazakâr düşünce çerçevesinde kabul edilendir. Muhafazakârlığın bu kadını istemesi ve neoliberalizmin makbul kadından faydalanması, belirgin bir şekilde, kadının istihdamında anlam kazanmaktadır. Başka bir ifadeyle, “toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünü muhafaza etmeyi ve kadınların işgücü piyasasına esnek çalışma biçimleriyle katılımını desteklemeyi temel alan neoliberal ve muhafazakâr yaklaşım, ucuz işgücünün temini kadar, kadını ev ve aileden sorumlu gören cinsiyetçi iş bölümünün muhafazasına yönelik politikalar”³² üretmektedir.

O halde, neoliberalizm ve muhafazakârlığın kesişmesi, birbirini besleyen ve iç içe geçmiş nedenlere dayanmaktadır. Öncelikle, neoliberalizmin muhafazakârlar açısından bir özgürlük ortamı sağlaması, muhafazakârların sisteme kolayca entegre olmaları sonucunu doğurmuştur. Neoliberal politikalar, muhafazakârların devlet baskısından kurtulmalarına, özgürleşmelerine, ideolojik faaliyetlerini genişletmelerine, kendi ticari, eğitim ve medya gibi kurumlarını kurmalarında faydalı olmuştur.³³ Diğer yandan, neoliberal politikalar açısından, Marksist feministlerin kapitalizm ve ataerki sistemin ilişkisi ile ilgili olarak iddia ettikleri gibi³⁴, sınıfsal sömürü kaçınılmazdır. Bu nedenle, düşük ücretli çalışan kadın ya da evde çalışarak ücretsiz emek üreten kadın, neoliberal sistem tarafından arzulanmaktadır. Ya da basitçe, tarihi yazanların, devletleri kuranların, akademik bilgiyi üretenlerin erkek oluşu da neoliberalizmin ortaya çıkışından itibaren ataerki bir yapıda olması anlamına gelmektedir.³⁵

Türkiye’de Kadın Hareketleri: KADEM Örneği

Türkiye’de kadın hareketi ilk olarak Osmanlı’nın son döneminde 1908’de Meşrutiyet’in ilanı ile başlamıştır. O zamana kadar kamusal alanın tamamen dışında olan kadın, Meşrutiyet’in ilanı ile herhangi bir hak elde edememiş olsa da haklarını talep etmeye başlamıştır. 1908’den sonra Osmanlı kadınları, erkeklerle eşit olma bilinciyle gazete ve dergiler çıkarmaya, siyasal faaliyetlerde yer almaya başlamışlardır.³⁶ Türki-

30 Wendy Brown, “Neoliberalism and the End of Liberal Democracy”, *Theory and Event*, 7/1 (2003).

31 Görkem Akgöz, “Mutsuz Evlilikten Tehlikeli Flörte: Feminizm, Neoliberalizm ve Toplumsal Hareketler”, *Fe Journal: Feminist Critique/Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 8/2 (2016), s.90.

32 Gülay Toksöz, “Kadından Aile’ye Geçiş Akp Döneminin İstihdam Politikalarının Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi”, (VIII. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumunda Sunulan Bildiriler, Kocaeli, Aralık 10, 2016), İstanbul: DİSK Yayınları, 2016, s.117.

33 Asım Öz, “İslamcıların Liberallerle İttifakı Pratik Zorunluluktan”, Caner Taslamam ile Röportaj (27.04.2011), erişim 22 Nisan, 2018, <http://www.dunyahableni.net/m/roportaj/islamcilarin-liberallerle-ittifaki-pratik-zorunluluktan-h157326.html>.

34 Yörük, “Feminizm/ler”, s.78.

35 Toksöz, “Kadından Aile’ye Geçiş AKP Döneminin İstihdam Politikalarının Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi”, s.117.

36 Zafer Toprak, *Türkiye’de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm (1908-1935)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları,

ye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra, yeni Medeni Kanun ve 1934 yılında kabul edilen oy eşitliği ile Türkiye'de kadının kamusal alana girişi gerçekleşmiştir. Bundan sonra, 1970'lere kadar kadınların belli bir talep etrafında bir hareketi olmamıştır denebilir.³⁷ Bu dönemde, sadece Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği (1953), Haklarını Koruma Derneği (1967), Köy Öğretmenleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Kadın (1961), Türk Anneler Derneği (1953), Türk Kadınlar Konseyi Derneği (1959) gibi dernekler kurulmuştur. Bu dernekler, 1976 yılında kurulan Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu çatısı altında toplanmıştır. Bugün hala faaliyet gösteren Türk Kadın dernekleri federasyonuna üye on bir dernek bulunmaktadır.³⁸ Federasyonun amaçları arasında sıralanan aşağıdaki maddelere göre federasyonun ve federasyona üye derneklerin kadın kimliği ile ilgili asıl sorunlara eğildikleri söylenemez. Genel olarak, kadının annelik, ev hayatı ya da yardıma muhtaç olma gibi kabul gören kodlar çerçevesinde değerlendirildiği aşağıdaki ifadelerden açıkça anlaşılmaktadır.

Kadınların emeğini değerlendirme yollarını aramak ve bunun gerçekleşmesi için çalışmak; Anne ve çocuğun ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkındırılabilmesi için annenin eğitilmesi ve aydınlatılması suretiyle, çocuğun topluma yararlı ve mutlu bir kişi olarak yetiştirilmesini sağlamak; Kadınlar arasında; dostluk, kültür, sanat ve sosyal alanda iş birliği yapmak; Yaşlı, kimsesiz ve yoksul kadınlara gereken yardımı yapmak...³⁹

Türkiye'de gerçek anlamda feminist kadın hareketi, 1980'lerde sol feminizm olarak başlamıştır. Sol feminist hareket tabu olarak algılanan konuları tartışmaya başlamış ve erkek merkezli düzeni sorgulamıştır.⁴⁰ O dönemde, siyasi anlamda hiç kabul görmeyen, hatta yanlış bulunan bu hareketin başarısı, dikkatleri kadın sorunlarına çekmiş olmasıdır. 1990'lar kadın hareketinin daha görünür olduğu yıllardır.⁴¹ 1987'de Çankırı'da bir yargıcın, "kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmemek gerekir" söylemiyle bir kadının boşanma talebini reddetmesi, *Dayağa Karşı Kadın Dayanışması* adlı hareketin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1989'da *Mor İğne Kampanyası* ve 1990'da *Bedenimiz Bizimdir Kampanyası* ve *Mor Çatı'nın* kurulması kadına karşı şiddete karşı çıkan faaliyetlerin başlangıcını oluşturmuşlardır.⁴² O zamandan günümüze Türkiye'de radikal feministler, Marksist feministler, sosyalist feministler, liberal feministler ve İslami feministler olarak gruplandırılacak kadın hareketleri devam etmektedir. Cumartesi Annelerinin "faili meçhul" dönemlerde kaybettikleri çocuklarını bulmak için yıllardır sürdürdükleri oturma eylemlerini de kadın hareketleri dâhilinde ele almak mümkündür. Ancak gösterilerin, yaklaşan

2014, s.175.

37 Sevim, *Feminizm*, s.93-98.

38 "Biz Kimiz?"; Türk Kadın Dernekleri Federasyonu, erişim 28 Kasım, 2017, <http://www.tkdf.org.tr/biz-kimiz.aspx>.

39 "Biz Kimiz?";

40 Lindsey A. Freeman, Benjamin Nienass, and Rachel Daniell, *Silence, Screen, and Spectacle: Rethinking Social Memory in the Age of Information*, Oxford: Berghahn Books, 2014.

41 Nurten Kara, "80 ve 90'larda Türkiye'de Feminist Hareketler", *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 1/3 (2006), s.16.

42 "Öykümüz"; Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, erişim 5 Aralık, 2018, <https://www.morcati.org.tr/tr/tanisalim/oykumuz>.

yıllarda “babalar”ın ve “kardeşler”in desteğini de alması *Cumartesi Annelerini* salt bir kadın hareketi olması niteliğini eksik bırakmıştır. Anılan hareketlerden en fazla öne çıkan ise, mevcut siyasal konjonktüre uyumlu olarak *liberal feminizm* olmuştur. Bu dönemde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bağlı olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Böylelikle, kadın hareketine devlet desteği de görünür olmuştur. Özellikle, Anavatan Partisi’nin iktidarı sırasında, liberal kadın hareketi devlet desteğinden güç alarak diğer feminist gruplara nazaran daha fazla görünür olmuştur.⁴³ Liberal feminist hareket içerisinde 1997’de kurulan *Kadın Adayları Destekleme Derneği* (KA-DER) öne çıkan kuruluşlar arasındadır. KA-DER, ağırlıklı olarak kadınların siyasal alandaki varlığı bakımından mücadele etmekle birlikte, kadına şiddete karşı kampanyalarıyla da sesini duyurmuştur. Aynı yıl şiddete maruz kalan Kürt kadınlar tarafından kurulan *KAMER Vakfı* (KA-MER) ise, töre cinayetleri ve kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik faaliyetlerde önemli adımlar atmışlardır.⁴⁴

90’lı yıllar, aynı zamanda, laiklik ile muhafazakârlığın şiddetli bir biçimde çatıştığı, 28 Şubat sürecinin, başörtüsü krizlerinin yaşandığı yıllardır. Bu dönemde, Ortadoğu’da yükselen İslami *feminizm* hareketi, Türkiye’de Batı kaynaklı feminizmleri ve özellikle laik kadın hareketini reddeden yeni bir kadın kimliği uğraşına girişmiştir. Esasen “birincil İslami kaynakların kadınlar tarafından ve kadınlar lehine yeniden okuması ve yorumlanması”⁴⁵ anlamına gelen İslami feminizmin Türkiye’deki yansıması, muhafazakâr/sağ ideolojinin belirgin bir biçimde kendini göstermiş olmasıdır. Yılmaz, İslami feminizmin Türkiye’deki dönüşümünü modernleşme kavramı perspektifinde açıklar. Buna göre Türkiye’de İslam, tamamen Batı karşıtı olmayan, kapitalist sistem ve neoliberal politikalarla uyumlu ve muhafazakârlığı yeniden inşa eden yeni bir modernleşmeyi benimsemiştir. İslami kadın hareketi de Türkiye’de muhafazakârlığın yeniden inşasında önemli bir figür haline gelmiştir.⁴⁶ 1995 yılında kurulan Şefkat-der⁴⁷, 1997 yılında kurulan *Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği* (AKDER)⁴⁸ ve 1999 yılında kurulan *Özgür Düşünce ve Eğitim Hakları Derneği* (Özgür-der)⁴⁹, 28 Şubat sürecinde uygulamaya koyulan başörtüsü yasağına karşı muhafazakâr kadınlar tarafından kurulmuş kadın dernekleridir. 2002 yılında, muhafazakâr/sağ ideolojiye sahip olan Adalet ve Kalkınma Partisi’nin iktidara gelmesinden sonra ise, Müslüman/muhafazakâr kadının kimliği meşru bir zemin kazanmış görünmektedir. Özdemir ve Demirkanoğlu, muhafazakâr/sağ siyasi ideolojinin kadına bakışını değerlendirdikleri çalışmalarında şu ifadeleri kullanmışlardır:

43 Kara, “80 ve 90’larda Türkiye’de Feminist Hareketler”, s.18-37.

44 Keysan, “Türkiye’deki Kadın Aktivistlerin Sivil Toplum Söylemleri: Alternatif Yaklaşımlar”, s.161-162.

45 Aksu Bora, “Hatırlananlar ve Unutulanlar: İslam Coğrafyasında Modernleşme ve Kadın Hareketleri”, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 53 (2010), s.58.

46 Zehra Yılmaz, *Dişil Dindarlık: İslamcı Kadın Hareketinin Dönüşümü*, İstanbul: İletişim, 2016.

47 “Hakkımızda”, Şefkat-der, erişim 6 Aralık, 2018, <http://www.sefkatder.org/hakkimizda/>.

48 “Ak-der Hakkında”, Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği, erişim, 7 Aralık, 2018, <http://www.ak-der.org/biz-kimiz>.

49 Özgür-Der’in tamamen Batı karşıtı bir yaklaşım benimsediği ve neoliberal politikaların dışında kaldığı gözlemlenmektedir. Bu noktada, muhafazakâr/sağ iktidardan ayrıldığı gözlemlenmektedir. “Özgür-der nedir?”, Özgür Düşünce ve Eğitim Hakları Derneği, erişim 6 Aralık, 2018, http://www.ozgurder.org/news_detail.php?id=542.

Türkiye’de muhafazakâr sağ partiler döneminde kadına geleneksel tarihsel rolleri olan annelik ve eşlik görevleri yakıştırılmış; siyaset ve ekonomi alanında yok denecek kadar az yer verilmiştir. Kadınların kamusal alanda temsili sivil toplum kuruluşları gibi aracı kurumlarla olanaklı kılınmış; ancak icrai makamlardan kadınlar uzak tutulmuştur. Kadınların kendilerini birey olarak değil, statü sahibi erkeklerin tamamlayıcı parçaları olarak takdim ettiği muhafazakâr partiler döneminde; kadınlara erkeklerce rotası, kuralları ve sınırları saptanmış bir hareket alanı içinde siyasi, ekonomik ve sosyal faaliyetlerde bulunma hakkı verilmiştir.⁵⁰

Bu bağlamda, geç 2000’li yıllarda muhafazakâr/sağ iktidarla uyumlu kadın derneklerinin de faaliyetlerinin arttığını görmekteyiz. Ancak, 2011 yılından önce Avrupa Birliği’ne katılım motivasyonu ile insan hakları ve demokratikleşme ideali çerçevesinde bir kadın söylemi belirleyen ve kadın dernekleriyle yoğun işbirliği içerisinde olan Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı, bu tarihten sonra kadın söylemini daraltmış ve kadın dernekleriyle işbirliğini sınırlamıştır.⁵¹ Haspolat, 2015 yılında siyasal partilerin kadın algısını incelediği araştırmasında, Adalet ve Kalkınma Partisi’nin kadını *anne-karı-eş* olarak algıladığı, kadının özgürlüğüne ise ağırlıklı olarak başörtüsü özgürlüğü olarak yaklaştığı sonucuna ulaşmaktadır.⁵² 8 Mart 2013 tarihinde kurulan *Kadın ve Demokrasi Derneği* (KADEM), son dönemde - iktidarla uyumlu bir çizgide hareket eden en görünür kadın derneğidir. KADEM’in misyonu ve faaliyetleri incelendiğinde, kadını ikincil konumda tutan erkek merkezli bakış açısının net olarak egale edilemediği anlaşılmaktadır. Örneğin, 8 Mart 2018’de dördüncüsü düzenlenen kongre çalışmalarının adı *Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi*’dir.⁵³ Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı yerine, toplumsal cinsiyet adaleti kavramının kullanılması dikkat çekicidir. Özdek; Türkiye’nin en etkin kadın derneklerinden biri olan KADEM tarafından kabul edilen *toplumsal cinsiyet adaleti* kavramının; “eşit haklar anlayışına karşı çıkararak ve ‘fıtrata uygun’ cinsiyete dayalı işbölümünü savunarak, ataerkil ilişkileri yeni bir kavram altında meşrulaştırma girişimi olmaktan öteye gitmediğini” ifade etmiştir.⁵⁴ Aynı şekilde, KADEM Başkan Yardımcısı Sümeyye Erdoğan’ın feminizm karşıtı konuşması⁵⁵ ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı’nın KADEM’in Ankara eski İl Başkanı olması, KADEM ile mevcut iktidarın temelde bir uzlaşma içerisinde olduğunu göstermektedir.

Metodoloji

Bu çalışmada yöntem olarak, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)’in Kadına

50 Hakan Özdemir ve Yahya Demirkanoglu, “Türkiye’de Muhafazakâr Sağ Pencereden Kadına Bakış”, *Kafkas University Faculty of Economics and Administrative Sciences Journal*, 6/10 (2015), s.223.

51 Keysan, “Türkiye’deki Kadın Aktivistlerin Sivil Toplum Söylemleri: Alternatif Yaklaşımlar”, s.160.

52 Evren Haspolat, “Kadın, Anne, Yurttaş/Ana Akım Siyasal Partilerin Seçim Bildirgelerinde Kadın Algısı: 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri Örneği”, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 9/19-20 (2015), s.83-88.

53 “Kadem Hakkında”, Kadın ve Demokrasi Derneği, erişim 15 Ocak, 2018, <http://kadem.org.tr/kadem-hakkinda/>.

54 Özdek, “Kadın Hakları Kuşatma Altında”, s.97.

55 “Dünya Tarihinde Kadını Ezen Uygulamaları En Çok Batı’da Görürsünüz”, *Hürriyet*, (30.03.2015), erişim 5 Aralık, 2018, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kadem-baskan-yardimcisi-sumeyye-erdogan-dunya-tarihinde-kadini-ezen-uygulamaları-en-cok-batıda-gorursunuz-28591556>.

Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü kapsamında 25 Kasım 2017’de yayınladığı üç kısa videonun *Saussure’è göre*⁵⁶ *göstergebilim analizinin* yapıldığı nitel yöntem seçilmiştir. Öncelikle, kavramsal çerçevenin oluşturulabilmesi için literatür taraması yapılmış ve mevcut literatür içerisinde değiniler ve veriler elde edilerek araştırma içeriği esnek olarak tasarlanmıştır. Keysan’ın, “Türkiye’deki Kadın Aktivistlerin Sivil Toplum Söylemleri: Alternatif Yaklaşımlar” örneğinde olduğu gibi; kadın haklarını savunan sivil toplum kuruluşları ve bu kuruluşların kadına şiddete karşı yürüttükleri kampanyalarla ilgili çalışmalarda yöntem olarak, dökümanlardan ya da görüşmelerden elde edilen verilere içerik analizi uygulandığı görülmüştür.⁵⁷ Ancak KADEM ya da diğer dernekler hakkında göstergebilimsel bir çalışma bulunamamıştır. Elinizdeki çalışmada, bir sivil toplum kuruluşunun kadına şiddete karşı yürüttüğü kampanyada kullandığı görsel içerikler analiz edildiğinden, yöntem olarak göstergebilim seçilmiştir. Çalışmada göstergebilim yönteminin seçilmesinin diğer bir nedeni, ideolojik bir çözümleme yapma çabasıdır. İncelenen üç videodaki göstergelerin, söylenenin ötesinde ne anlam ifade ettiği araştırılmıştır. Göstergebilim, göstergelerin taşıdığı anlamsal kodları çözümleyen bir yöntemdir. Barthes’e göre, düz anlam ve yan anlam anlamlandırmanın iki düzeyini oluşturmaktadır. Düz anlam, bir nesnenin, bir iletişim biçiminin mantıksal, nesnel, değişmez anlamını oluştururken, yan anlam duygusal ve öznel olan ikincil anlamını ifade etmektedir. Anlamlandırmada farklılığı oluşturan şey yan anlamlardır. “Yan anlamlar ideolojilerin taşınmasında ve aktarılmasında kullanılan üst dil olarak işlerler”.⁵⁸ Lasswell’e göre de⁵⁹, siyasal iletişimde simgeler önemli bir işleve sahiptir. Toplumsal ilişkilerin kurulmasında ve sürdürülmesinde, toplumsal istikrarın sağlanmasında simgeler kullanılmaktadır.

Gösterge, kısaca kendi dışında bir başka şeyi düşündüren, gösteren, temsil eden biçim, nesne, görünüş veya bir olgudur”.⁶⁰ Buna göre, dil, yazı, resim, fotoğraf, beden dili, arma ya da logo gibi işaretler birer göstergedir. Göstergeler, bir anlam taşırlar ve taşıdıkları anlamlar içinde buldukları topluluk tarafından bilinmelidir.⁶¹

Saussure için gösterge, anlamı olan fiziksel bir nesnedir, ya da onun terimleriyle söylersek; bir gösterge, bir gösteren ve gösterilenden oluşur. Gösteren, gösterenin algıladığımız imgesidir- kâğıt üzerindeki işaretlerdir, havadaki seslerdir. Gösterilen, gösterenin göndermede bulunduğu zihinsel kavramdır. Bu zihinsel kavram, aynı dili paylaşan aynı kültürün üyelerinin tümü için ortakır.⁶²

56 Ferdinand De Saussure, *Genel Dilbilim Dersleri*, çev., Berke Vardar, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1976.

57 Örnek olarak bkz. Selin Akyüz ve Feyda Sayan Cengiz, “Overcome Your Anger If You Are A Man: Silencing Women’s Agency To Voice Violence Against Women” *Women’s Studies International Forum*, 57 (2016).

58 Levent Yaylagül, *Kitle İletişim Kuramları: Eleştirel Yaklaşımlar*, Ankara: Dipnot, 6. bs., 2014, s.123.

59 Harold D. Lasswell, *World Politics and Personal Insecurity*, New York: New Haven Press, 1935, s.207.

60 İşliyen, Şiddet Haberlerindeki ‘Mağdur Kadın’ Miti Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme: Habertürk Gazetesi Şe Cinayeti Örneği”, s.487.

61 İşliyen, Şiddet Haberlerindeki ‘Mağdur Kadın’ Miti Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme: Habertürk Gazetesi Şe Cinayeti Örneği”, s.487.

62 John Fiske, İletişim Çalışmalarına *Giriş*, çev., Süleyman İrvan, Bilim ve Sanat: Ankara, 2013, s.67.

Berger'e göre ise⁶³ “Bir imge yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümüdür”. Bunun anlamı şudur; görme biçimimiz gösterileni nasıl algıladığımızı belirlemektedir. Aynı şekilde, örneğin fotoğrafçının sınırsız görme olanaklarından seçtiği bir görüntü gösterileni yaratmaktadır.⁶⁴ Bu çerçevede, KADEM'in kampanya videolarının neyi ve nasıl göstermeyi seçtiği analiz edilmiştir.

Kampanya Videolarının Sausure'e Göre Göstergibilimsel Analizi

Birinci Video⁶⁵



Birinci video, bir erkek boz ayının avlanma gibi gücünü ön plana çıkararak doğal görüntülerinden oluşmaktadır. Dişisi ile koklaştığı bir kare ile video sonlandırılmaktadır. Aşağıdaki metin bir erkek tarafından, görüntü akışına uyumlu olarak seslendirilmektedir.

Boz ayı; Ortalama 2 ile 4 metre boyunda, 150-200 kg ağırlığında olabilen boz ayı saatte 48 km hızla koşabilirler. Boz ayının bir pençe darbesi bir sığırı dahi tek seferde öldürebilecek düzeydedir. Çok güçlü ve vahşi olmasına rağmen boz ayı dişisine şiddet uygulamaz. Doğadaki bazı cinslerin diğer cinslerden öğreneceği çok şey var.

İkinci Video⁶⁶

İkinci video, bir erkek kurdun doğal yaşamı içerisinde uluma ve dişlerini gösterme gibi güç ifadesi taşıyan görüntüleriyle başlamaktadır. Daha sonra, erkek kurt, grubu

63 John Berger, *Görme Biçimleri*, çev., Yurdanur Salman, İstanbul: Metis, 2014, s.10.

64 Berger, *Görme Biçimleri*, s.10.

65 “Kampanya Filmleri”, Kadın ve Demokrasi Derneği, erişim 11 Ocak 2018, <http://kadem.org.tr/cinsvarcinsvar-kampanya-filmi/>.

66 “Kampanya Filmleri”, Kadın ve Demokrasi Derneği, erişim 11 Ocak 2018, <http://kadem.org.tr/cinsvarcinsvar-2-kampanya-filmi/>.

içerisinde de görüntülenmektedir. Aşağıdaki metin de birinci videodaki erkek tarafından seslendirilmektedir:



Kurt; 200 milyon koku alma hücresine sahiptir. Ürkütücü sesi 16 km mesafeden duyulabilir. 10 km mesafe yüzebilirler. 750 kg çene basıncına sahiptirler. Ailesine düşkün olan kurt, eşinin, yavrularını ve grubunun aç kalmamasını sağlar. Anadolu'da geleneksel adı canavar olan kurtlar, dişilerine asla saldırmazlar. Doğadaki bazı cinslerin diğer cinslerden öğreneceği çok şey var.

Üçüncü Video⁶⁷



Üçüncü video, bir erkek penguenin doğal yaşam görüntüleriyle başlamaktadır. Bu videoda, güç vurgusu yerine bağlılık teması işlenmiştir. Penguenlerin sıcak ilişkileri

67 "Kampanya Filmleri", Kadın ve Demokrasi Derneği, erişim 11 Ocak, 2018, <http://kadem.org.tr/cinsvarcinsvar-3-kampanya-filmi/>.

ve yavrusuna bakan erkek penguen görüntüleri kullanılmıştır. Video, koklaşan bir çift penguenin görüntüsüyle sonlandırılmaktadır. Aşağıdaki metin, diğer videolarda olduğu gibi aynı erkek tarafından seslendirilmiştir.

40-50 derece soğukta yaşayabilen penguenler, balıkla beslenirler. 30-35 km hızla yüzebilirler. Yalnızlığı hiç sevmezler bu yüzden kalabalık bir ailede yaşamalarını sürdürürler. Oldukça fedakâr olan erkek penguenler yavrularına eşleriyle birlikte bakar. Kıskanç olmalarına rağmen eşlerine asla şiddet uygulamazlar. Doğadaki bazı cinslerin diğer cinslerden öğreneceği çok şey var.

Tablo 1. Göstergenin Analizi

<i>Gösterge</i>	<i>Birinci Video</i>	<i>İkinci Video</i>	<i>Üçüncü Video</i>
Gösteren	Erkek boz ayının doğal yaşam görüntüleri	Erkek kurdun doğal yaşam görüntüleri	Erkek penguenin doğal yaşam görüntüleri
Gösterilen	Erkeğin güçlü, kadının erkek karşısında zayıf ve korunmaya muhtaç olduğu, erkeğin bakımına ihtiyaç duyduğu		

Videolardaki metinlerin çözümlemesi yapıldığında, erkek merkezli düzeni pekiştiren anlamlar görüntülerle birleşmektedir. Birinci video metninde, erkek bir boz ayının ne kadar güçlü ve vahşi olduğu anlatılmaktadır. İkinci video metninde, erkek bir kurdun gücünün yanı sıra, grup liderliği ve dişisi ile birlikte grubunun bakım ve güvenliğinden sorumlu olduğu anlatılmaktadır. Üçüncü video metninde ise, bir erkek penguenin ailesine düşkünlüğü ve kıskanç doğası anlatılmaktadır. Her üç videoda erkeğin aile reisi olma rolüne belirgin bir vurgu yapıldığı, kadının bu aile sistemi içerisinde konumlandırıldığı görülmektedir. Ayrıca, sadece erkeğe atfedilen güç vurgusu, kadının erkek karşısında zayıf ve korunmaya muhtaç olduğu, erkeğin bakımına ihtiyaç duyduğu anlamlarını oluşturmaktadır.

Tablo 2. Gizli Karşıtlıklar

<i>Erkek</i>	<i>Kadın</i>
Güçlü	Zayıf
Bakan	Bakılan
Koruyan	Korunan
Kıskanan	Kıskanılan

Saussure'nin göstergibilimsel analizinde diğer bir önemli aşama, *tablo 2*'de ortaya konulan gizli karşıtlıkların ortaya çıkartılmasıdır. Buna göre, söylenmeyenler asıl anlamı oluşturmaktadır. Dolayısıyla, videolarda anlatılan erkeğin özellikleri aynı zamanda kadının özelliklerini belirlemektedir.⁶⁸ Gizli karşıtlıklar incelendiğinde, erkeğe göre belirlenen kadının özellikleri, zayıf ve muhtaç olarak kodlanmaktadır. Erkek; güçlü, bakan, koruyan ve kıskanan, kadın; zayıf, bakılan, korunan ve kıskanılandır.

68 İşliyen, Şiddet Haberlerindeki 'Mağdur Kadın' Miti Üzerine Göstergibilimsel Bir İnceleme: Habertürk Gazetesi Şe Cinayeti Örneği", s.493.

Buna göre, gösterilen erkeğin etken, kadının edilgen olduğudur. Edilgenlik, kadının birey olarak var olma hakkını usulca ortadan kaldıran ana kodlamadır. Ayrıca, derneğin resmi sayfasında kampanya hakkında şu ifadeler yer verilmiştir; “Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık oluşturmayı amaçlayan kampanyada doğal yaşamdan ilham alınarak hazırlanan ve doğadaki erkek cinsin dışına gösterdiği özen ve itinaı vurgulayan videolarla şiddete dikkat çekilmesi hedeflendi”.⁶⁹ “Doğal yaşamdan ilham alarak” ifadesi, videolarla gösterilenin doğal olduğu inancını da pekiştirmektedir.

Diğer yandan, kampanya videolarında *kadın* ve *erkek* aile kavramı içerisinde ele alınmıştır. Oysa şiddete maruz kalan kadınlar yalnızca kocalarından fiziksel şiddet gören kadınlar değildir. Bekâr kadınlar, seks işçileri, trans bireyler gibi bir erkeğin eşi olmayan kadınlar kapsam dışında bırakılmıştır. Kadınlar eşleri dışında, sevgilileri olan erkeklerden, ailelerindeki diğer erkeklerden, eşlerinin ailelerindeki erkeklerden, hiç tanımadıkları erkeklerden, iş arkadaşları olan erkeklerden, okulda arkadaşları ve öğretmenleri olan erkeklerden fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet görmektedirler. Diğer yandan, şiddet konusu yalnızca fiziksel şiddet olarak ele alınmış, cinsel ve psikolojik şiddet kapsam dışında bırakılmıştır. Yine söylenmeyenlerden yola çıkacak olursak, böylelikle aile hayatının iyi ve meşru olduğu, aile hayatı dışındaki yaşantıların kötü ve gayrimeşru olduğu anlamı da pekiştirilmektedir. Dolayısıyla, aile hayatı içerisinde gerçekleşen cinsel ve psikolojik şiddetin ve aile hayatı dışında gerçekleşen bütün şiddet eylemlerinin normalleştirilmesi söz konusudur.

Sonuç

Kadın ve Demokrasi Derneği'nin, (KADEM) 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında düzenlediği *Cins Var Cins Var* kampanyası için yayınladığı videolar, ilk bakışta kadını önemseyen bir anlam taşıyor gibi görünse de aslında kadın kimliğinin erkek merkezli sistemde tanımlanmasına ve pekiştirilmesine hizmet etmektedir. Kadına yönelik şiddete dikkat çekmek üzere yayınlanan kampanya videolarının içeriği ve bir anlamda etkili olduğu da gözlemlenen kurgusu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmekte, kadını aile kurumu içerisinde sınırlandırmakta ve erkeğin aile reisi rolünü tekrarlayarak kadının erkek karşısındaki ikincil konumunu yeniden inşa etmektedir.

Bu çalışma, ilgili analizde ele alınan kadın figürünün, muhafazakâr/sağ görüş ile de bağlantılı olarak, ikincil ya da edilgen konumda olduğu sonucuna varmıştır. Kadın ve kadın haklarına dair çalışmaları ile bilinen KADEM'in, kadına yönelik şiddete farkındalık yaratmak için yaptığı kampanyalarda, kadın kimliği ile ilgili dezavantajlı algı, kod ve mitleri sürdürdüğü ve pekiştirdiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'de 1980'lerde başlayan kadın hakları ve şiddet karşıtı hareketlerin tarihi gelişimi incelendiğinde, son yıllarda kadın hakları meselesinin ağırlıklı olarak küresel neoliberal politikalar ve muhafazakâr/sağ görüşün etkisinde kaldığı görülmektedir.

69 “KADEM ‘25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’ Kapsamında #Cinsvarcinsvar Kampanyası Düzenledi”, Kadın ve Demokrasi Derneği, erişim 11 Ocak, 2018, <http://kadem.org.tr/kadem-25-kasim-kadina-yonelik-siddete-karsi-uluslararasi-mucadele-gunu-kapsaminda-cinsvarcinsvar-kampanyasi-duzenledi/>.

Kadına karşı söylemde özellikle “şiddet” bağlamında anlamlı bir gelişme var gibi görünse de KADEM’in de yaptığı çalışmalarda muhafazakâr bir bakış açısının ya da öğrenilmiş dindarlık algısının hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Kadına karşı şiddet etkili bir dil ve görsellikle eleştirilse de diğer yandan erkeğin “adam olması”ndan kaynaklı iktidarı devam ettirilmektedir. Video kiplerde vurgulanan temel noktalardan biri erkeğin muktedirliği ve en basit anlamıyla hiyerarşik bir gücünün olması ve buna bağlı olarak kendisine bağlı bir “ev ahalisi”nin varlığıdır. Görüntülerde ve metinde erkeğin tebaasını yani eşini koruması sorumluluğu yine erkekliği üzerinden kurgulanmış ve bir bakıma övülmüştür. Bu nedenle beki de KADEM’in şiddet karşıtı çalışmaları anlamlı olsa da kuruluşun bakış açısındaki “erkeklik” algısı tartışmaya açılmalı ve bu erkekliği oluşturan muhafazakâr, kültürel ya da dini öğretiler bundan sonraki çalışmalarda analiz edilmelidir.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve HÜNEE. “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırma Raporu: 2014”.
- Akgöz, Görkem. “Mutsuz Evlilikten Tehlikeli Flörte: Feminizm, Neoliberalizm ve Toplumsal Hareketler”. *Fe Journal: Feminist Critique/Fe Dergi: Feminist Eleştiri*. 8/2 (2016): 85-100.
- Akyüz, Selin, and Feyda Sayan Cengiz. “Overcome Your Anger If You Are A Man: Silencing Women’s Agency To Voice Violence Against Women”. *Women’s Studies International Forum*. 57 (2016): 1-10.
- Altınay, Ayşe Gül ve Yeşim Arat. *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri, 2007.
- Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği. “Ak-der Hakkında”. Erişim, 7 Aralık, 2018. <http://www.ak-der.org/biz-kimiz>.
- Beauvoir, Simon De. İkinci *Cins*. Çev., Bertan Onaran. İstanbul: Payel, 1993.
- Berger, John. *Görme Biçimleri*. Çev., Yurdanur Salman. İstanbul: Metis, 2014.
- Bora, Aksu. “Hatırlananlar ve Unutulanlar: İslam Coğrafyasında Modernleşme ve Kadın Hareketleri”. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. 53 (2010): 51-66.
- Brown, Wendy, “Neoliberalism and the End of Liberal Democracy”. *Theory and Event*. 7/1 (2003): 37-59.
- “Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı’nın İsmi Değişti”. *Bianet*. (04.08.2018). Erişim 6 Aralık, 2018. <https://bianet.org/bianet/siyaset/199722-calisma-sosyal-hizmetler-ve-aile-bakanligi-nin-ismi-degisti>.
- Çötök, Nesrin A. “Toplumsal Cinsiyet Rolü Dâhilinde Kadına Şiddet Olgusuna Karşı Kadın Algısı”. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 1/3 (2015): 937-952.
- “Dünya Tarihinde Kadını Ezen Uygulamaları En Çok Batı’da Görürsünüz”. *Hürriyet*. (30.03.2015). Erişim 5 Aralık, 2018, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kadem-baskan-yardimcisi-sumeyye-erdogan-dunya-tarihinde-kadini-ezen-uygulamalari-en-cok-batida-gorursunuz-28591556>.

- Dursun, Çiler. "Türkiye'de 1975-2010 Arasında Haber, Habercilik Ve Gazetecilik Çalışmalarında Kadın Sorunlarına Bakış Ve Feminist Yaklaşımlar". *Birkaç Arpa Boyu: 21.Yüzyıla Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar - Prof. Dr. Nermin Abadan Unat'a Armağan*. Der., Serpil Sancar. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Ellis, Christopher ve James Stimson. *Ideology in America*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- "Erkek Şiddeti Çetelesi". *Bianet* (28.12.2018). Erişim 28 Aralık, 2018. <http://bianet.org/kadin/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor>.
- "Erkek Şiddetinin 2017 Grafiği". *Bianet* (01.03.2018). Erişim 28 Aralık, 2018. <http://bianet.org/bianet/erkek-siddeti/194755-erkek-siddetinin-2017-grafigi>.
- Fiske, John. *İletişim Çalışmalarına Giriş*. Çev., Süleyman İrvan. Bilim ve Sanat: Ankara, 2013.
- Fraser, Nancy. "Feminism, Capitalism and the Cunning of History". *Foundation Maison Des Sciences De L'homme*. 17 (2012 Aug): 1-15.
- Freeman, Lindsey A., Benjamin Nienass, and Rachel Daniell. *Silence, Screen, and Spectacle: Rethinking Social Memory in the Age of Information*. Oxford: Berghahn Books, 2014.
- Garber, Deborah J. "Mobilizing Women for Nationalist Agendas: Palestinian Women, Civil Society and the State Building Process", *From Patriarchy to Empowerment: Women's Participation, Movements, and Rights in the Middle East, North Africa and South Asia*. Der., Valentine M. Moghadam, New York: Syracuse University Press, 2007.
- Gökçimen, Semra. "Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi". *Yasama Dergisi*. 10 (2008): 5-59.
- Gül, Songül Sallan, Büşra Özen ve Özlem Kâhya. "Morçatı ve Şefkat-Der Örneğinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Sivil Toplumun Rolü". *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 42 (2017): 199-226.
- Halper, Donna L. *Invisible Stars: A Social History of Women in American Broadcasting*. London: Routledge, 2015.
- Haspolat, Evren. "Kadın, Anne, Yurttaş/Ana Akım Siyasal Partilerin Seçim Bildirgelerinde Kadın Algısı: 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri Örneği". *Toplum ve Demokrasi Dergisi*. 9/19-20 (2015): 73-107.
- Hekman, Susan J. *Gender and Knowledge: Elements of a Postmodern Feminism*, Cambridge: Polity Press.
- İnci, Ülkü H. "Basında Yer Alan Namus Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi". *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*. 2/3 (2013): 282-296.
- İşliyen, Fadime Ş. "Şiddet Haberlerindeki 'Mağdur Kadın' Miti Üzerine Göstergibilimsel Bir İnceleme: Habertürk Gazetesi Şe Cinayeti Örneği". *Global Media Journal: Turkish Edition*. 6/11 (2015): 478-496.

- Joffe, Lisa Fishbayn ve Sylvia Neil. *Gender, Religion, and Family Law: Theorizing Conflicts Between Women's Rights and Cultural Tradition*. Massachusetts: Brandeis University Press, 2013.
- Kadın ve Demokrasi Derneği. "KADEM '25 Kasım Kadına Yönelik Şiddette Karşı Uluslararası Mücadele Günü' Kapsamında #Cinsvarcinsvar Kampanyası Düzenledi". Erişim 11 Ocak, 2018. <http://kadem.org.tr/kadem-25-kasim-kadina-yonelik-siddette-karsi-uluslararasi-mucadele-gunu-kapsaminda-cinsvarcinsvar-kampanyasi-duzenledi/>.
- Kadın ve Demokrasi Derneği. "Kadem Hakkında". Erişim 15 Ocak, 2018. <http://kadem.org.tr/kadem-hakkinda/>.
- Kadın ve Demokrasi Derneği. "Kampanya Filmleri". Erişim 11 Ocak, 2018. <http://kadem.org.tr/cinsvarcinsvar-kampanya-filmi/>.
- Kadın ve Demokrasi Derneği. "Kampanya Filmleri". Erişim 11 Ocak, 2018. <http://kadem.org.tr/cinsvarcinsvar-2-kampanya-filmi/>.
- Kadın ve Demokrasi Derneği. "Kampanya Filmleri". Erişim 11 Ocak, 2018. <http://kadem.org.tr/cinsvarcinsvar-3-kampanya-filmi/>.
- Kara, Nurten. "80 ve 90'larda Türkiye'de Feminist Hareketler". *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 1/3 (2006): 16-39.
- Keysan, Asuman Özgür. "Türkiye'deki Kadın Aktivistlerin Sivil Toplum Söylemleri: Alternatif Yaklaşımlar". *Mülkiye Dergisi*. 40/4 (2016): 149-192.
- Kumar, Krishan, *Sanayi Sonrası Toplumdan Post-Modern Topluma: Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları*. Çev., Mehmet Küçük. Ankara: Dost, 1995.
- Lasswell, Harold D. *World Politics and Personal Insecurity*. New York: New Haven Press, 1935.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. "Öykümüz". Erişim 5 Aralık, 2018. <https://www.morcati.org.tr/tr/tanisalim/oykumuz>.
- Mora, Necla. "Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansıması". *Journal of Human Sciences*. 2/1 (2005): 1-7.
- Nyhagen, Line ve Beatrice Halsaa. *Religion, Gender and Citizenship: Women of Faith, Gender Equality and Feminism*. London: Palgrave, 2016.
- Öz, Asım. "İslamcıların Liberallerle İttifakı Pratik Zorunluluktan", Caner Taslaman ile Röportaj (27.04.2011).
- Özdek, Yasemin. "Kadın Hakları Kuşatma Altında". VIII. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumunda Sunulan Bildiriler, Kocaeli, Aralık 10, 2016. İstanbul: DİSK Yayınları, 2016, 85-111.
- Özdemir, Hakan ve Yahya Demirkanoglu. "Türkiye'de Muhafazakâr Sağ Pencereden Kadına Bakış". *Kafkas University Faculty of Economics and Administrative Sciences Journal*. 6/10 (2015): 223-248.
- Özgür Düşünce ve Eğitim Hakları Derneği. "Özgür-der Nedir?". Erişim 6 Aralık, 2018. http://www.ozgurder.org/news_detail.php?id=542.

- Saussure, Ferdinand De. *Genel Dilbilim Dersleri*. Çev., Berke Vardar. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1976.
- Sevim, Ayşe. *Feminizm*. İstanbul: İnsan, 2005.
- Şefkat-der. “Hakkımızda”. Erişim 6 Aralık, 2018. <http://www.sefkatder.org/hakkimizda/>.
- Taş, Gün. “Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri”. *Akademik Hassasiyetler*. 3/5 (2016): 163-175.
- Toksöz, Gülay. “Kadından Aile’ye Geçiş AKP Döneminin İstihdam Politikalarının Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi”. VIII. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumunda Sunulan Bildiriler, Kocaeli, Aralık 10, 2016. İstanbul: DİSK Yayınları, 2016, 111-121.
- Toprak, Binnaz, Nedim Şener, İrfan Bozan ve Tan Morgül. *Türkiye’de Farklı Olmak: Din ve Muhafazakârlık Ekseninde Ötekileştirilenler*. İstanbul: Metis Yayınları, 2009.
- Toprak, Zafer. *Türkiye’de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm (1908-1935)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2014.
- Türk Kadın Dernekleri Federasyonu. “Biz Kimiz?”. Erişim 28 Kasım, 2017. <http://www.tkdf.org.tr/biz-kimiz.aspx>.
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı. “Kamu Spotu ve STK’lar: Vaka Analizi”. Erişim 14 Mayıs, 2018. <http://www.tusev.org.tr/usrfiles/images/kamuspotuvakaanalizitr.06.11.13.pdf>.
- Yaylagül, Levent. *Kitle İletişim Kuramları: Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot, 6. bs., 2014.
- Yıldırım, Aysel. *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*. İstanbul: Boyut Kitapları, 1998.
- Yılmaz, Zehra. *Dişil Dindarlık: İslamcı Kadın Hareketinin Dönüşümü*. İstanbul: İletişim, 2016.
- Yörük, Altan. “Feminizm/Ler”. *Sosyoloji Notları*. 7 (2009): 63-85.
- Zara, Ayten ve Merve İnce. “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme”. *Türk Psikoloji Yazıları*. 11/22 (2008): 81-94.

The Ideological Surroundings of Women's Rights and Perception: The Case of KADEM

EKMEL GEÇER / ESRA KIYMAZ

Abstract: *The issue of violence against women has been able to be on the social agenda particularly through support of media courses. However, although the violence against woman well-represented in the media and echoed in the political arena, due to the traditional, local and cultural codes the struggle against the violence has not been successful and the social sensitivity has not been developed. Therefore, this study, aims to analyse the role of an NGO, which works for women rights in Turkey, in women studies and its eligibility in answering the problems regarding the gender issues. The theoretical background has been based on the feminist existentialism. The methodology, being structured on the conservative and feminist point of view, semiotically analysed the visual and written campaigns of the Women and Democracy Association (KADEM). Although the results demonstrate the success and attractiveness of KADEM's campaigns, the setup of their operations was formed within the context of conservative ideology and traditional dynamics.*

Keywords: *Woman movement, Feminist existentialism, Media, KADEM, Conservatism.*